

Kommunledningskontoret
Jonas Qvarfordt

Kommunstyrelsen

Remissvar avseende reviderat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa

Ärendet

Danderyds kommun har beretts möjlighet att ge synpunkter på regeringens framtagna författningsförslag som tagits fram med anledning av Europaparlamentets och Rådets Direktiv (2024/2881) om luftkvalitet och renare luft i Europa. Sista svarstid på remissen är satt till den 20 oktober 2025.

Det aktuella lagförslaget innehåller bland annat skärpta gränsvärden för ett antal luftföroreningar, skyldigheter att vid överskridanden anta luftkvalitetsplaner samt skadestånd för skada till följd av bristande antagande av sådana planer.

Kontorets bedömning är att författningsförslaget efterlever direktivet.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen antar yttrande, daterat 2025-09-15, som svar på remissen.

Bakgrund

Under hösten 2024 antogs Europaparlamentets och Rådets Direktiv (2024/2881) om luftkvalitet och renare luft i Europa. Luftkvalitetsdirektivet syftar till att reducera halter av luftföroreningar för att därmed minska de negativa effekterna på människors hälsa och miljön och innebär bland annat skärpta gränsvärden för ett antal luftföroreningar.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att lämna förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet i svensk rätt. Följande förslag och bedömningar har lämnats i Naturvårdsverkets delredovisning av regeringsuppdraget:

- En superstation inrättas för övervakning i urban bakgrund
- Fortsatt inget undantag för sandning och saltning
- Begreppet luftkvalitetsfärdplan bör omfattas av det befintliga begreppet åtgärdsprogram
- Kommuner eller Naturvårdsverket ska som huvudregel upprätta förslag till, och fastställa åtgärdsprogram
- Ett åtgärdsprogram ska upprättas vid överskridande av en miljökvalitetsnorm om inte annat anges
- Tydligare bestämmelser om vad ett åtgärdsprogram ska uppnå

Kommunledningskontoret
Jonas Qvarfordt

- Åtgärdsprogram ska omprövas för att hålla överskridandet så kort som möjligt
- Bemyndigandet för rapportering om åtgärdsprogram bör förtydligas
- Förtydligat ansvar vid gränsöverskridande luftföroreningar
- Sanktioner mot kommuner som inte fastställer eller omprövar åtgärdsprogram i rätt tid
- Bemyndigandet som avser kontroll behöver förtydligas och utökas

Vidare har Klimat- och Näringslivsdepartementet skrivit fram en promemoria gällande nya regler om rättslig prövning och skadestånd (artikel 27 respektive 28 i direktivet). Enskilda som är berörda ska kunna initiera en prövning av frågor om provtagningspunkter och åtgärdsprogram genom en framställan till den ansvariga myndigheten eller kommunen. Slutgiltiga beslut som gäller provtagningspunkter och åtgärdsprogram ska vara möjliga att överklaga. Vidare ska staten eller en kommun kunna åläggas skadeståndsskyldighet om det har saknats ett godtagbart åtgärdsprogram, om nivån av föroreningar har överskridit en miljökvalitetsnorm och den högre nivån har orsakat personskada.

Förslagen innebär lagändringar i miljöbalken (1998:808) och luftkvalitetsförordningen (2010:477). De förändringar som föreslås ska vara införda i svensk rätt senast den 11 december 2026.

Danderyds kommun har beretts möjlighet att ge synpunkter på regeringens framtagna författningsförslag som tagits fram med anledning av Europaparlamentets och Rådets Direktiv (2024/2881) om luftkvalitet och renare luft i Europa. Sista svarstid på remissen är satt till den 20 oktober 2025. Ärendet är samordnat av samhällsutvecklingsförvaltningen och en tjänstepersonsremiss har genomförts för att få synpunkter från miljö- och stadsbyggnadskontoret.

Kommunledningskontorets utredning

Danderyds kommun bedriver ett strukturerat arbete för att förbättra luftkvaliteten. Kommunen är medlem i Östra Sveriges luftvårdsförbund som på sina medlemmars uppdrag övervakar, analyserar och beskriver luftkvaliteten. Genom medlemskapet uppfyller kommunen de krav som finns vad gäller luftkvalitetsövervakning. Förbundet har i dagsläget inga mätstationer i Danderyd. De geografiskt närmaste mätstationerna inom förbundet finns i Sollentuna kommun. Resultat som finns för kommunen genom förbundet och SLB analys, förbundets upphandlade operatör, grundas därför främst på beräkningar. Enligt beräkningarna i kartläggningen för 2020 klaras miljökvalitetsnormerna i kommunen för både PM10 och NO2.

Kommunen genomför sedan våren 2022 kompletterande mätningar genom två mätstationer placerade vid skolor och förskolor nära E18.

Kommunledningskontoret
Jonas Qvarfordt

Det finns ett antal skolor och förskolor längs E18, som är den enskilt största källan till utsläpp av luftföroreningar i kommunen. På uppdrag av kommunfullmäktige utför därför miljö- och stadsbyggnadsnämnden sedan våren 2022 mätningar genom två mätstationer placerade vid skolor eller förskolor nära E18. Även resultatet från kommunens luftkvalitetsmätningar visar att kommunen med goda marginaler i dagsläget klarar nuvarande miljökvalitetsnormer för både NO2 och PM10.

Under år 2024 hade kommunen tre respektive fyra överskridanden för PM10 dygnsnorm vid mätstationerna. År 2023 hade kommunen tio respektive 12 överskridanden. Enligt nu gällande lagstiftning är 35 överskridanden per kalenderår av dygnsnormen för PM10 tillåtet. Kontoret bedömer att det kommande skärpta gränsvärdet för PM10, som sänks från 50 till 45 µg/m3 och som endast får överskridas 18 gånger per kalenderår, gör att kommunens mätningar fortsatt kommer att fylla en viktig funktion genom att kontrollera att miljökvalitetsnormerna klaras och att luftkvaliteten övervakas där barn vistas.

Kommunledningskontorets bedömning

Enligt Naturvårdsverkets konsekvensbedömning är det i huvudsak förslag om superstation (avsnitt 4.1 i delredovisningen), förslag om sanktion (avsnitt 4.5) och förslagen om åtgärdsprogram (särskilt avsnitt 4.3.3 – 4.3.6) som kan innebära konsekvenser för kommuner. Detta främst genom ekonomiska kostnader och arbetsbelastning i de fall att åtgärdsprogram blir aktuellt.

Enligt Klimat- och Näringslivsdepartementets konsekvensbedömning gällande rättslig prövning och skadestånd påverkas kommuner i huvudsak av förslagen i det fall att en berörd enskild eller berättigad organisation begär prövning av provtagningspunkter och åtgärdsprogram.

Förslag på superstation

Naturvårdsverket föreslår att ansvaret för att upprätta och driva en superstation för övervakning i urban bakgrund läggs på en kommun. Kontoret delar Naturvårdsverkets bedömning att den mest kostnadseffektiva placeringen av en superstation skulle vara på någon av de befintliga bakgrundsstationerna i Stockholm, Göteborg eller Malmö är rimlig.

Krav på åtgärdsprogram

Enligt förslagen kommer det fortsatt vara kommunerna som kan bli ansvariga för att ta fram ett åtgärdsprogram vid överskridanden av ett gränsvärde, i svensk kontext benämnt som miljökvalitetsnorm. Kontoret bedömer att det främst är vid E18 som det finns risk för överskridanden och där har kommunen inte rådighet att vidta åtgärder. I det fall att Danderyds kommun skulle bli ansvarig att ta fram ett åtgärdsprogram blir det aktuellt att även involvera Trafikverket som ansvarig för genomförande av åtgärder

Kommunledningskontoret
Jonas Qvarfordt

på E18. Vid överskridanden på kommunal väg blir det tekniska nämnden, i egenskap av väghållare, som ansvarar för genomförande av åtgärder.

Kontoret noterar dock att det för Stockholms län redan finns ett aktuellt åtgärdsprogram för kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM₁₀). Danderyds kommun är inte en aktiv part i åtgärdsprogrammet men Trafikverket står som ansvarig för genomförande av åtgärder på det statliga vägnätet. I enlighet med åtgärdsprogrammet genomför Trafikverket årligen dammbindningsinsatser på E18 genom Danderyds kommun på sträckningen från Stocksundsbron till strax norr om trafikplatsen vid Danderyds kyrka under perioder när höga halter av PM₁₀ förekommer. Kontoret anser att det är en förutsättning att Trafikverkets arbete med dammbindning fortsätter och vid behov intensifieras framöver i och med skärpta gränsvärden. Detta blir en viktig fråga för kommunen att fortsatt bevaka inom ramen för tillsynen.

Förslag om sanktioner mot kommuner

Naturvårdsverkets förslag innebär att kommuner som inte fastställer eller omprövar åtgärdsprogram i rätt tid kan föreläggas med vite.

Naturvårdsverket hänvisar till tidigare uppmärksammade brister som handlar bland annat om att åtgärdsprogram varit otillräckliga, att åtgärder inte genomförts eller varit tillräckligt effektiva samt att det funnits en kompetens- och resursbrist i kommunerna vad gäller mätning, beräkning och val av åtgärder. Vidare har majoriteten av åtgärdsprogrammen inte omprövats i rätt tid.

Kontoret delar Naturvårdsverkets bedömning att det inte är lämpligt att införa sanktioner kopplade till innehållet och genomförandet av åtgärdsprogram i enskilda kommuner. Eftersom åtgärdsprogram inte är rättsligt bindande saknas med rådande lagstiftning möjlighet till adekvata sanktioner gällande innehåll i enskilda kommuners åtgärdsprogram.

Kontoret delar bedömningen att en lämplig nivå är att istället rikta eventuella sanktioner mot en kommun som inte fastställer eller omprövar ett åtgärdsprogram i rätt tid.

Fortsatt inget undantag för sandning och saltning

Miljö kvalitetsnormer är satta med syftet att skydda människors hälsa. Ett överskridande av en miljö kvalitetsnorm visar på att luftkvaliteten, om än tillfälligt, är ohälsosam oavsett vilken anledning som ligger bakom överskridandet. Vidare är det väldigt svårt att urskilja vilket damm som faktiskt kommer från sandning och vilket som kommer från vägslitage under dubbdäckssäsongen. Kontoret instämmer därför i Naturvårdsverkets förslag att det fortsatt inte bör införas ett undantag på krav att inrätta ett åtgärdsprogram om ett överskridande inträffat till följd av sandning och saltning vintertid.

Rättslig prövning och skadestånd

Datum
2025-09-01**Diarienummer**
KS 2025/0266Kommunledningskontoret
Jonas Qvarfordt

Kontoret noterar att förslagen skulle kunna innebära en ökad administrativ börda för kommunerna vid prövning av frågorna om provtagningspunkter och åtgärdsprogram när en enskild berörd eller berättigad organisation begär det, samt vid det formella beslutsfattandet. Kontorets bedömning är dock att förslagen inte kommer ha någon direkt påverkan på Danderyds kommun i dagsläget. Detta då kommunen ännu inte ålagts att ta fram ett åtgärdsprogram samt att kommunen kan antas leva upp till kraven på övervakning genom medlemskapet i luftvårdsförbundet och egna luftkvalitetsmätningar. Kontoret delar Klimat- och näringslivsdepartementets bedömning att antalet ärenden där förutsättningarna för skadestånd är uppfyllda kan antas bli få.

Konsekvenser för barn och unga

Barn tillhör en särskilt känslig grupp när det gäller luftföroreningar och de påverkas redan vid relativt låga halter. Barn är generellt mer utsatta än vuxna, bland annat eftersom de andas in mer luft i förhållande till sin kroppsvikt och deras kroppar och organ är inte färdigutvecklade. Vidare spenderar barn generellt mer tid utomhus än vuxna vilket gör att de i högre utsträckning kan exponeras för luftföroreningar. Exponering av höga halter i ung ålder kan även ha en påverkan på barnens framtida hälsa som vuxna.

Införandet av det omarbetade luftkvalitetsdirektivet (EU 2024/2881) medför betydande positiva konsekvenser för barn och unga, som är särskilt känsliga för luftföroreningar vilket ligger i linje med Artikel 3 som rör ”barnens bästa”. Luftkvalitetsdirektivet stärker skyddet för människors hälsa genom skärpta gränsvärden för bland annat PM10 och NO₂, vilket är avgörande för att minska risken för astma, försämrad lungfunktion och andra långsiktiga hälsoproblem hos barn. En förbättrad luftkvalitet genom höjda gränsvärden ligger även i linje med artikel 6 i barnkonventionen som handlar om barnens rätt till liv, utveckling och överlevnad.

Ekonomiska konsekvenser

Besvarande av remissen ryms inom ordinarie budget och medför inga tillkommande kostnader.

Carina Lundberg Uudelepp
KommundirektörStefan Sorpola
Samhällsutvecklingsdirektör

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Remissvar avseende reviderat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa.

Datum
2025-09-01**Diarienummer**
KS 2025/0266

Kommunledningskontoret
Jonas Qvarfordt

2. Yttrande, Remissvar avseende reviderat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa
3. Luftkvalitetsdirektivet.
4. Förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet i svensk rätt – delredovisning.
5. Promemoria, Miljökvalitetsnormer för luft Nya regler om rättslig prövning och skadestånd.
6. Missivet

Expedieras

Klimat- och näringslivsdepartementet

Svar via epost till: kn.remissvar@regeringskansliet.se kopia till

gabriella.modin@regeringskansliet.se

(Ange diarienummer KN2025/01024 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet). Svar lämnas i format pdf samt Word